

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

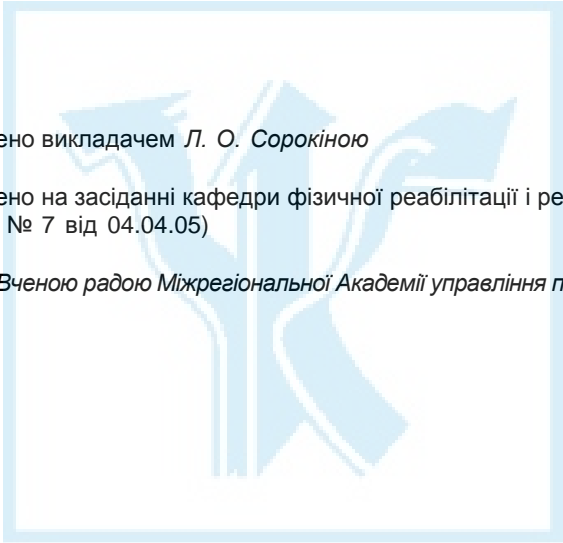
**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

**“МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ЛІКАРСЬКОМУ КОНТРОЛІ”**

**(для бакалаврів спеціальностей
“Фізичне виховання”, “Фізична реабілітація”)**

МАУП

Київ 2004

Підготовлено викладачем *Л. О. Сорокіною*

Затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації і рекреації
(протокол №2 від 19.01.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Сорокіна Л. О. Навчальна програма дисципліни “Методи досліджень у лікарському контролі” (для бакалаврів спеціальностей “Фізичне виховання”, “Фізична реабілітація”). — К.: МАУП, 2004. — 14 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Методи досліджень у лікарському контролі”, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Методи досліджень у лікарському контролі” є базовою для підготовки фахівців факультету Управління фізичною культурою, спортом і туризмом.

Мета дисципліни — ознайомити слухачів із сучасними теоретичними уявленнями та практичними досягненнями в галузі медичного контролю.

Методи дослідження гомеостатичних механізмів організму людини є галуззю, що інтенсивно розвивається. Вона базується не тільки на класичних медико-біологічних дослідженнях, а й на сучасних дослідженнях у “суміжних” науках — молекулярній біології, електроніці, генетиці тощо. Вона спрямована на об’єктивізацію як окремих функцій, так й організму в цілому.

Система діагностики в лікарському контролі містить багато напрямів і методів (клінічні, інструментальні, лабораторні), що в комплексному використанні дозволяють максимально об’єктивізувати стан організму людини.

Навчальна дисципліна “Методи дослідження в лікарському контролі” складається з двох розділів: система об’єктивізації структури та функції організму людини і організація лікарського контролю.

Особлива увага приділяється об’єктивним і лабораторним методам обстеження спортсменів. Основою формування знань, умінь і навичок у навчальній дисципліні “Методи досліджень в лікарському контролі” є лекції, лабораторні заняття, а також самостійна робота. Під час навчання студенти користуються рекомендованою літературою, а також відповідними методичними матеріалами.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЛІКАРСЬКОМУ КОНТРОЛІ”

№ пор.	Назва теми
1	Принципи оцінки стану організму людини
2	Основні методи оцінки і діагностики
3	Додаткові методи обстежень
4	Інструментальні методи досліджень у лікарському контролі
5	Лабораторні методи досліджень у лікарському контролі
6	Гематологічні і цитологічні методи досліджень
7	Мікробіологічні та імунологічні методи досліджень
8	Комплексність методів досліджень
9	Лабораторне виявлення варіантів норми в лікарському контролі
10	Система контролю якості лабораторних методів дослідження
11	Організація лікарського контролю: лікарські обстеження
12	Організація лікарського контролю: лікарсько-педагогічні спостереження
13	Організація лікарського контролю: лікарсько-спортивна консультація
14	Організація лікарського контролю: санітарно-гігієнічний контроль
15	Організація системи обстежень спортсменів

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЛІКАРСЬКОМУ КОНТРОЛІ”

Тема 1. Принципи оцінки стану організму людини

Лікарський контроль, мета і завдання. Складові комплексу лікарського контролю. Наукова основа лікарського контролю. Система діагностики в лікарському контролі.

Література [1–4; 7; 10; 11; 24]

Тема 2. Основні методи оцінки і діагностики

Методи діагностики, що використовуються в лікарському контролі. Класифікація методів діагностики. Суб'єктивні методи діагностики: скарги, анамнез. Види анамнезу (загальний, професійний). Значення анамнезу в системі діагностики. Об'єк-

тивні методи діагностики (огляд, оцінка об'єму рухів у суглобах, пальпація). Критерії: “клінічної норми”, “анатомічного варіанта”, “патології”. Принцип “індивідуалізації” в лікарському контролі. Інструментальні методи об'єктивізації обстеження (гоніометрія, соматометрія, динамометрія).

Література [12; 14–16; 21]

Тема 3. Додаткові методи обстежень

Принцип об'єктивізації досліджень у лікарському контролі. Методи візуалізації (рентгенологічні, ядерно-магніторезонансні, ультразвукові). Методи верифікації — лабораторні і електрофізіологічні. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Література [14; 17; 18]

Тема 4. Інструментальні методи досліджень у лікарському контролі

Класифікація інструментальних методів досліджень у лікарському контролі. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Література [14]

Тема 5. Лабораторні методи досліджень у лікарському контролі

Класифікація лабораторних методів дослідження. Можливості методів, показання та протипоказання. Показники якості лабораторних досліджень: специфічність, чутливість, клінічна ефективність.

Література [6; 12; 23; 24]

Тема 6. Гематологічні і цитологічні методи досліджень

Функціональна гематологія в лікарському контролі. Кількісні та якісні показники. Варіація норми.

Цитологічні методи дослідження. Класифікація методів. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність. Типи лабораторних висновків і термінологія.

Література [23]

Тема 7. Мікробіологічні та імунологічні методи досліджень

Класифікація мікробіологічних і імунологічних методів досліджень. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.

Література [4–6; 22; 25; 26]

Тема 8. Комплексність методів досліджень

Сучасні принципи комплексності для оцінки функціонального стану організму людини. “Протокольні” методики досліджень у лікарському контролі. Скринінгові та моніторингові програми. Методи формування “діагностичних протоколів” залежно від умов і завдань обстеження. Сумісність поміж методів діагностики.

Література [12]

Тема 9. Лабораторне виявлення варіантів норми в лікарському контролі

Уявлення про “лабораторну норму”. Кількісні та якісні показники. Дискрименантні величини. Варіація лабораторних величин. Методи розрахунку.

Література [9–23]

Тема 10. Система контролю якості лабораторних методів дослідження

Система контролю якості досліджень у лікарському контролі. Значення системи контролю якості. Види контролю якості (внутрішньо- і міжлабораторний). Методи оцінки якості лабораторних досліджень (специфічність, чутливість, інформативність). Джерела діагностичних помилок. Класифікація діагностичних помилок. Методи уникнення діагностичних помилок.

Література [20; 23]

Тема 11. Організація лікарського контролю: лікарські обстеження

Мета і завдання лікарського обстеження. Показання і проти-показання до занять фізичною культурою та спортом. Класифікація видів лікарського обстеження (первинне, повторне, додаткове). Залежність методів досліджень від завдань. Організація лікарського обстеження. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Література [8; 13]

Тема 12. Організація лікарського контролю: лікарсько-педагогічні спостереження

Мета і завдання лікарсько-педагогічного спостереження. Форми лікарсько-педагогічного спостереження. Організація лікарсько-педагогічного спостереження. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди щодо організації ефективного го лікарського контролю.

Література [8; 13]

**Тема 13. Організація лікарського контролю:
лікарсько-спортивна консультація**

Мета і завдання лікарсько-спортивної консультації. Види лікарсько-спортивних консультацій. Залежність методів лікарсько-спортивного консультивання від завдання. Організація лікарсько-спортивних консультацій. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Література [8; 13]

**Тема 14. Організація лікарського контролю:
санітарно-гігієнічний контроль**

Мета і завдання санітарно-гігієнічного контролю за заняттями фізичною культурою та спортом. Види санітарно-гігієнічного контролю. Залежність методів санітарно-гігієнічного контролю від завдань. Організація санітарно-гігієнічного контролю. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.

Література [8; 13]

Тема 15. Організація системи обстежень спортсменів

Роль менеджера в організації контролю за тими, хто займається: оздоровчою фізичною культурою, адаптивною фізичною культурою, спортом. Особливості організації обстеження спортсменів залежно від видів спорту та амплуа спортсменів. Методи реєстрації та оцінки ефективності контролю за станом здоров'я спортсменів.

Література [8; 13; 19]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Мета лікарського контролю.
2. Завдання лікарського контролю.
3. Складові комплексу лікарського контролю. Сучасні напрями розвитку медико-біологічних наук.

4. Наукова основа лікарського контролю.
5. Вимоги до системи діагностики в лікарському контролі.
6. Сучасні методи діагностики, що використовуються в лікарському контролі.
7. Класифікація методів діагностики.
8. Методи збирання та аналізу скарг спортсменів.
9. Особливості збирання та аналізу спортивного анамнезу.
10. Значення анамнезу в системі діагностики.
11. Особливості огляду та оцінки стану опорно-рухового апарату спортсменів.
12. Метод пальпації, його клінічна інформативність, техніка.
13. Інструментальні методи об'єктивізації обстеження (гоніометрія, соматометрія, динамометрія).
14. Поняття: “клінічна норма”, “анатомічний варіант”, “патологія”.
15. Принцип “індивідуалізації” в лікарському контролі.
16. Принцип об'єктивізації дослідження в лікарському контролі.
17. Методи візуалізації (рентгенологічні, ядерно-магніторезонансні, ультразвукові).
18. Використання методів візуалізації для оцінки стану органів, що забезпечують гомеостаз та рухові функції організму людини.
19. Можливості методів, показання та протипоказання, ефективність.
20. Методи верифікації — лабораторні і електрофізіологічні.
21. Сучасне обладнання, що використовується для лабораторних та електрофізіологічних досліджень.
22. Класифікація інструментальних методів дослідження в лікарському контролі.
23. Класифікація лабораторних методів дослідження.
24. Показники якості лабораторних досліджень: специфічність, чутливість, клінічна ефективність.
25. Класичні та функціональні методи гематологічних досліджень у лікарському контролі.

26. Кількісні і якісні показники гематологічних досліджень.
27. Поняття про гематологічну норму.
28. Варіації норми.
29. Гематологічні синдроми, що характеризують ступень тренуваності.
30. Особливості гемограм при синдромі “перетренованості” спортсменів.
31. Класифікація біохімічних, мікробіологічних і імунологічних методів досліджень.
32. Принципи комплексності для оцінки функціонального стану організму людини.
33. “Протокольні” методики дослідження в лікарському контролі.
34. Скринінгові та моніторингові програми.
35. Методи формування “діагностичних протоколів” залежно від умов і завдань обстеження.
36. Дискрименантні величини.
37. Варіація лабораторних величин.
38. Сучасні вимоги до системи контролю якості досліджень у лікарському контролі.
39. Джерела діагностичних помилок.
40. Класифікація діагностичних помилок.
41. Методи уникнення діагностичних помилок.
42. Визначення поняття “лікарський контроль”.
43. Складові лікарського контролю.
44. Показання та протипоказання до занять фізичною культурою і спортом.
45. Класифікація видів лікарського обстеження (первинне, повторне, додаткове). Залежність методів дослідження від завдань.
46. Взаємодія між лікарем і тренером (менеджером) команди.
47. Мета і завдання лікарсько-педагогічного спостереження.
48. Форми лікарсько-педагогічного спостереження.
49. Мета і завдання лікарсько-спортивної консультації.
50. Види лікарсько-спортивних консультацій.

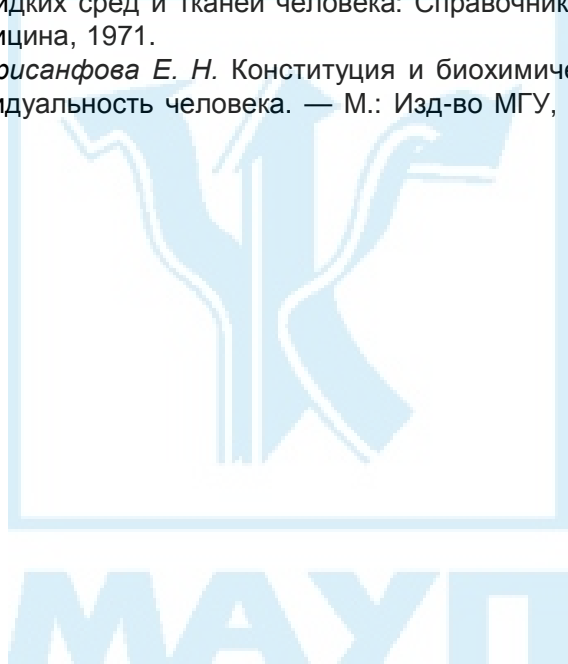
51. Залежність методів лікарсько-спортивного консультування від завдань.
52. Організація лікарсько-спортивних консультацій.
53. Мета і завдання санітарно-гігієнічного контролю за заняттями фізичною культурою і спортом.
54. Види санітарно-гігієнічного контролю.
55. Організація і проведення санітарно-гігієнічного контролю.
56. Роль менеджера в організації контролю за тими, хто займається оздоровчою фізичною культурою.
57. Особливості організації занять адаптивною фізичною культурою.
58. Організація тренувально-змагального процесу спортсменів.
59. Особливості організації обстеження спортсменів залежно від видів спорту та амплуа спортсменів.
60. Методи реєстрації та оцінки ефективності контролю за станом здоров'я спортсменів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агаджанян Н. А., Катков А. Ю. Резервы нашего организма. — М.: Знание, 1979.
2. Акинщикова Г. И. Телосложение и реактивность организма человека. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1969.
3. *Биология человека* / Под ред. Дж. Харрисона. — М.: Мир, 1979.
4. *Виноградов В. В.* Гормоны, адаптация и системные реакции организма. — Минск: Наука и техника, 1989.
5. *Виру А. А., Кыргее П. К.* Гормоны и спортивная работоспособность. — М.: ФиС, 1983. — 159 с.
6. *Волков Н. И.* Закономерности биохимической адаптации в процессе спортивной тренировки: Учеб. пособие для слушателей. высш. шк. тренеров ГЦОЛИФКа. — М., 1986. — 63 с.
7. *Всемирная организация здравоохранения.* Привычная двигательная активность и здоровье: региональные публикации ВОЗ. — Копенгаген, 1982. — 195 с.

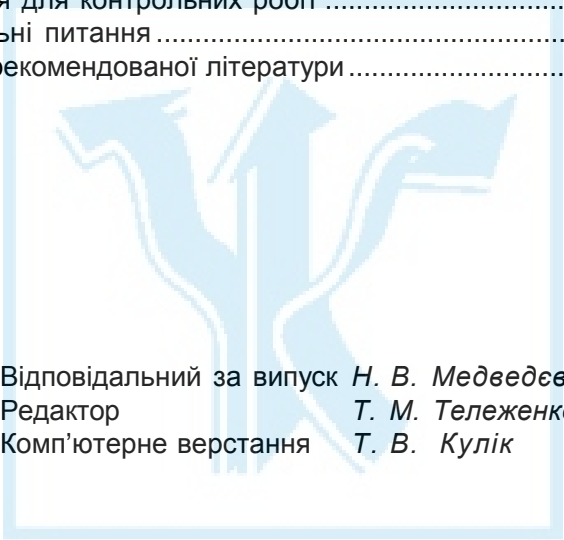
8. *Детская спортивная медицина* / Под ред. С. Б. Тихвинского, С. В. Хрущева. — М.: Медицина, 1991.
9. *Иорданская Ф. А.* О норме и патологии у ведущих спортсменов / Донозологические состояния у спортсменов и слабые звенья адаптации к мышечной деятельности. — М., 1982. — С. 10–18.
10. *Кассиль Г. Н.* Внутренняя среда организма — М.: Наука, 1983.
11. *Клиорин А. И., Чтецов В. П.* Биологические проблемы учения о конституциях человека. — Л.: Наука, 1979. — 164 с.
12. *Лондо М. А.* Молекулярная природа отдельных физиологических процессов. — М.: Наука, 1985.
13. *Макарова Г. А.* Практическое руководство для спортивных врачей. — Краснодар, 1998.
14. *Мартиросов Э. Г.* Методы исследования в спортивной антропологии. — М.: ФиС, 1982. — 199 с.
15. *Медицинские аспекты спортивного отбора* / Р. Е. Мотылянская, В. К. Велитченко, Л. М. Перминов. — М., 1988.
16. *Меерсон Ф. З., Пшенникова М. Г.* Адаптация к стрессовым ситуациям и физическим нагрузкам. — М.: Медицина, 1988. — 256 с.
17. *Методологические основы спортивной морфологии.* — М.: ГЦОЛИФК, 1979.
18. *Морфология человека* / Под ред. Б. А. Никитюка, В. П. Чтецова. — М.: Изд-во МГУ, 1990.
19. *Организация медицинского контроля за развитием и здоровьем дошкольников и школьников: Метод. пособие* / Под ред. акад. РАМН Г. Н. Сердюковской. — М.: РИА Максим, 1995. — 120 с.
20. *Ошибки в лабораторной диагностике* / Под ред. Л. Л. Громашевской. — К.: Здоровья, 1990. — 264 с.
21. *Платонов В. Н.* Адаптация в спорте. — К.: Здоровья, 1988. — 216 с.

22. *Покровский А. А.* Биохимические методы исследования в клинике: Справочник. — М.: Медицина, 1969. — С. 258, 469.
23. *Руководство по клинической лабораторной диагностике /* Под ред. В. В. Меньшикова. — М.: Медицина. — 576 с.
24. *Саркисов Д. С., Пальцев М. А., Хитров Н. К.* Общая патология человека: Учебник. — М.: Медицина, 1995. — 272 с.
25. *Семенов Н. В.* Биохимические компоненты и константы жидких сред и тканей человека: Справочник. — М.: Медицина, 1971.
26. *Хрисанфова Е. Н.* Конституция и биохимическая индивидуальность человека. — М.: Изд-во МГУ, 1990.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Методи досліджень у лікарському контролі”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Методи досліджень у лікарському контролі”	4
Питання для самоконтролю	8
Список рекомендованої літератури	11

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП

Зам. № ВКЦ-1967

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП